

Ősz Sándor Előd¹

Rudolph Gwalther prédikációi Magyarsáros és Ádámos unitárius szószékén²

A Kis-Küküllő vidéke az erdélyi felekezeti együttélés igen érdekes színfoltja. A 16. század vége óta együtt élnek itt reformátusok és unitáriusok, a római katolikusok a 18. század közepétől vannak jelen nagyobb számban a vidéken. A református-unitárius együttélés néhány sajátos példája ma is szemmel látható: Csókfalván az unitárius és a református templomot egyazon kőkerítés fogja közre, Küküllőszéplakon „háta fordítanak” egymásnak a templomok, Ádámoson pedig tisztességszomszédságban áll a középkori unitárius és a századfordulón épült református istenháza. A 17. század második felében Küküllőmente néhány református gyülekezete (pl. Küküllővár, Vámosgálfalva) országos szinten is jelentősnek számított, közöttük pedig az éppen fejlődésnek induló Dicsőszentmárton négy környékbeli településsel (Küküllődombó, Ádámos, Magyarsáros és Szőkefalva) erős unitárius tömböt alkotott.

Erre a vidékre vezet bennünket három 16. századi nyomtatvány kolligátuma, amelyre a kolozsvári Akadémiai Könyvtárban bukkantunk rá. A kötetet az 1948-as államosításig a Kolozsvári Unitárius Kollégium könyvtárában őrizték. Rudolf Gwalther zürichi lelkész három művét tartalmazza: a páli leveleket,³ a

¹ Ősz Sándor Előd (Gyergyószentmiklós, 1982) a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben szerzett oklevelet 2005-ben, doktori címét pedig a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző Karán. 2007 óta az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltár munkatársa. Kutatási területei: az Erdélyi Református Egyház kora újkori szervezete, az egyházi értelmiség életpálya-vizsgálata, illetve a reformáció korának könyves műveltsége. Elérhetősége: oszsandorelod@gmail.com.

² A kutatást az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szegedi Kis István-ösztöndíjprogramja támogatta.

³ Rudolf GWALTHER, *In divi Pauli apostoli epsitolas omnes homiliarum archetypi* (Tiguri: Officina Froschoviana, 1589) – VD16 W 1091.

Galatákhoz írott levelet,⁴ valamint a János apostol három levelét⁵ magyarázó homíliák gyűjteményeit.

Rudolf Gwalther (1519–1586) a zürichi reformátorok harmadik generációjához tartozott, és szoros szálakkal kapcsolódott az első és második generációhoz: 13 éves korától Heinrich Bullingerék házában nevelkedett, 1541-ben Ulrich Zwingli leányát, Regulát vette feleségül. Zürich mellett tanult Kappelben, Baselben, Strassburgban, Lausanne-ban és Marburgban. 1541-től 1575-ig a zürichi Szent Péter-templom, 1575-től a Grossmünster főlelkésze és a zürichi reformátusság vezéralakja volt. Lelkészi munkája mellett kora népszerű költője, fordítója, drámaírója volt.⁶

Szolgálatának legjelentősebb vonulata az igehirdetés volt. A Szent Péter-templomban, majd a Grossmünsterben elhangzott prédikációi (homíliæ) 1546-tól folyamatosan jelentek Christoph Froschauer zürichi nyomdájában: 1560 előtt többnyire német nyelvű és kisebb terjedelmű, négy-öt prédikációt tartalmazó, 1560 után viszont elsősorban latin nyelvű, nagyobb terjedelmű, teljes bibliai könyvek magyarázatát magukba foglaló kiadványok formájában. A német nemzeti bibliográfia *Verzeichnis der im deutschen Sprachbereich erschienenen Drucke des 16. Jahrhunderts* (VD16) ötvenhét, 1601 előtt megjelent művét ismeri. Ezek közül huszonhat német, harmincegy latin nyelvű. Némelyik munka öt-hat kiadást is megért, így ez az ötvenhét mű összesen száznegyvenhét kiadványt jelent.⁷

A korai újkorban Európa-szerte népszerű szerző volt. Az erdélyi református és unitárius gyökerű könyvtárakban összesen ötvennégy, a 16. században megjelent Gwalther-kiadást találunk. Meglepő módon sokkal nagyobb arányban fordul elő unitárius gyűjteményekben, mint reformátusokban: az emléktanyag közel felét, huszonhat művet a kolozsvári és székelykeresztúri unitárius iskolák gyűjteményeiben vizsgálhattunk.⁸

⁴ Rudolf GWALTHER, *In d. Pauli apostoli epistolam ad Galatas homiliae* (Tiguri: Christophorus Froschoverus, 1581) – VD16 W 1083.

⁵ Rudolf GWALTHER, *In Iohannis apostoli et evangelistae epistolam canonicam homiliae* (Tiguri: Officina Froschoviana, 1589) – VD16 W 1100.

⁶ Kurt Jakob RÜETSCH, „Rudolph Gwalther”, *Historisches Lexikon der Schweiz*, letöltve: 2022. január 18., <https://hls-dhs-dss.ch/de/articles/028298/2007-03-19>.

⁷ Gwalther Rudolf, *Bibliotheksverbund Bayern*, letöltve: 2021. június 12., https://www.gateway-bayern.de/TouchPoint_touchpoint/refineSearch.do?methodToCall=filterSearch&id=authornavigator&subval=Gwalther%2CRudolf.

⁸ Részletesen lásd Ősz Sándor Előd, „Rudolph Gwalther írásmagyarázati munkái az erdélyi református és unitárius gyökeü gyűjteményekben”, in *Az Írás büvöletében. Tanulmányok Adorjáni Zoltán 65. születésnapjára*, szerk. BALOG Csaba, KOLUMBÁN Vilmos Jó-

Kötetünket 1596-ban valamelyik délnémet könyvkötőműhelyben illesztették össze. Az első táblán a G S K monogram olvasható (a K betű utólagos rájavítás, eredetileg H-t préseltek). Egyik monogramvariáns sem feleltethető meg 1596 körül külföldön tanuló magyar diák névbetűinek. Amennyiben vásárlója ajándékba küldte haza, akkor a megajándékozott névbetűt préseltette a táblára. A század végén tevékenykedő – eddig ismert – értelmiségiek jegyzékével összevetve, egyetlen megoldás kínálkozik kézenfekvőnek: Georgius S. Karolius. Károlyi S. György 1583-ban iratkozott be a wittenbergi egyetemre, Marosvásárhelyen (1587–?), Nagyenyeden (?–1591–?), Nagybányán (1603–1606), Désen (1606–1608) és Déván (?–1629–?) volt református lelkipásztor.⁹

A kötetben számos, íráskép alapján a 16–17. század fordulójára keltezhető, többnyire latin nyelvű bejegyzés található, egyik bejegyzés magyar részletei pedig arról árulkodnak, hogy gazdája hazai magyarajkú, teológiailag képzett személy volt. Ez tovább erősíti feltételezésünket, miszerint Károlyi S. György kaphatta ajándékba, ám jobb, ha továbbra is óvatosak maradunk.

1694-ben a corpus Pesthi Sámuel magyarsárosi unitárius lelkészhez került. Pesthi a Kolozsvári Unitárius Kollégiumban tanult, tanulmányait megszakítva 1687-ben Torockai Mihály gyermekeinek nevelője lett. Később visszatért a kollégiumba, 1690 és 1691 között ő töltötte be a seniori tiszteletet. 1691-től 1693-ig a tordai unitárius iskola rektora volt. 1693 tavaszán a nemrég megüresedett magyarsárosi parókiára költözött. Ugyanezen év májusában ordinálták.¹⁰ Sároson 1715-ig szolgált, ekkor ádamosi lelkész lett, ebben a hivatalában halt meg 1717-ben.¹¹

Pesthi intenzíven használta a prédikációs kötetet. Közel ötszáz nyomtatott prédikáció mellett találunk arra utaló széljegyzetet, hogy a szöveget kisebb-nagyobb mértékben használta valamely egyházi beszédének szerkesztésekor. Háromszáz homília mellé pedig beírta, hogy mikor hangzott el az illető szöveg (természetesen magyarított és – helyenként – teológiailag is módosított változata) a sárosi vagy – legalább két alkalommal – az ádamosi szószékről.

zsef (Kolozsvár: Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet – Egyetemi Műhely Kiadó, 2021), 541–556.

⁹ SZABÓ András, *Coetus Ungaricus. A wittenbergi magyar diáktársaság, 1555–1613* (Budapest: Balassi Kiadó, 2017), 163–164.

¹⁰ KÉNOSI Tőzsér János, UZONI Fosztó István, *Az Erdélyi Unitárius Egyház története I.* (Kolozsvár: Erdélyi Unitárius Egyház, 2005), 458.

¹¹ BENCZÉDI Gergely, „A tordai unitarius algymnasium igazgatói 1576–1888”, *Keresztény Magvető* 24., 1. sz. (1889): 18–19.

A kötet első (Róm 1,1-et magyarázó) homíliájának végére 1698 októberében röviden leírta munkamódszerét: „Ego post doctissimum Dominum Gualtherum, Samuel Pesthi demendis deme, addensis addidi in Ecclesia KisSáros unit[aria] in gloria[m] Dei.” (Én Pesthi Sámuel a tudós Gwalther uram nyomán, az elveendőket elvettem, a hozzáadandókat hozzáadtam, Isten dicsőségére [elmondtam] a kissárosi unitárius eklézsiában.)

Ebből kiderül, hogy nem szolgálai módon magyaráította a Gwalther-prédikációt, hanem egyháza hitelveihez és valószínűleg korához is közelebb hozta. Gwalther szövegeit gyakran összeveti más szerzők műveivel. A reformáció korának szerzői közül egy-egy alkalommal említi Bullinger Ézsaiás-kommentárját,¹² Musculus Máté-,¹³ illetve Korintus-kommentárját,¹⁴ Heinrich Moller zsoltár-kommentárját,¹⁵ illetve David Chyträus teológiai lexikonát.¹⁶ Leggyakrabban viszont két 17. századi szerzőre utal: Johann Crell rakówi sociniánus teológus posztumusz kommentárjára,¹⁷ illetve a németalföldi arminiánus teológus, Etienne de Courcelles impozáns jegyzetapparátussal ellátott görög nyelvű Újszövetség-kiadására.¹⁸

A háromszáz, időponthoz köthető prédikáció harmadának, szám szerint százhétnek a textusát a Római levélből vette, negyvenkilenc beszéd a Zsidókhoz írott, harmincnégy az Első Korintusi, huszonhat az Efézusbeliekhez írott levél szakaszait magyarázza. Tizenhat prédikáció textusát János apostol első leveléből merítette, ismét tizenhatét a Galáciabeliekhez írottból. A sorrend a következőképpen folytatódik: 2Kor – tizenhárom, Kol – tizenhárom, 1Tim – tizenegy, 1Thessz – hat, 2Tim – öt, Fil – négy.

A legkorábbi keltezett prédikáció 1695. május 24-én, a legkésőbbi 1716. június 1-én hangzott el. A dátumok évek szerinti eloszlása meglehetősen rapszodikus: A bejegyzések alapján 1698 és 1702 között, illetve 1714-ben használta legsü-

¹² Első kiadása: Heinrich BULLINGER, *Isaias, excellentissimus Dei propheta ... expositus homiliis CXC* (Tiguri: Christophorus Froschoverus, 1567).

¹³ Első kiadása: Wolphgang MUSCULUS, *In evangelistam Matthæum commentarii* (Basilæ: Iohannes Hervagius, 1548).

¹⁴ Első kiadása: Wolphgang MUSCULUS: *In ambas apostoli Pauli ad Corinthios epistolas commentarii* (Basileæ: hæredes Iohannis Hervagii, 1559).

¹⁵ Első kiadása: Heinrich MOLLER, *Enarratio psalmorum Davidis* (Witebergæ: Johannes Crato, 1573).

¹⁶ Első kiadása: David CHYTRÄUS, *Onomasticon Theologicum* (Wittebergæ: Johannes Crato, 1557).

¹⁷ Johann CRELL, *Opera omnia exegetica* („Eleutheropoli” [Amsterdam], 1656).

¹⁸ *H' KAINH. DIAQH,KH Novum Testamentum*. ed. Stephanus CURCELLÆUS (Amsterdami: Daniel Elsevirius, 1675).

rűbben, ezt követően évente egy–kilenc alkalommal jegyezte be, hogy azt a kötetet használta prédikációs vezérfonalként.

Az említett háromszáz prédikáció közül hétnél csupán az évet és a hónapot jelölte meg, így 293-ról tudjuk pontosan, hogy mely napon hangzott el: 152 prédikáció vasárnap (26 délelőtt, 87 délután, 29 ismeretlen napszakban, 10 sátoros ünnepen), 59 kedden (20 délelőtt, 6 délután, 25 ismeretlen napszakban, 8 pedig valamelyik sátoros ünnep harmadnapján), 50 pénteken (15 délelőtt, 2 délután, 32 ismeretlen napszakban, egy pedig nagypénteken), 18 hétfőn (nyolc sátoros ünnepek második napján), további hét szombaton, kettő pedig szerdán. Ezen kívül négy temetési, illetve egy esketési prédikációjának időpontját, illetve textusát is feljegyezte.

A fenti számsorból kiderül, hogy a magyarsárosi gyülekezetben nemcsak vasárnap délelőtt és délután, hanem kedden, illetve pénteken is tartottak homíliás istentiszteletet. Ezt a gyakorlatot Melanchthon határozta meg vizitációs rendtartásában azzal a különbséggel, hogy Szászországban a hétköznapiak közül szerdán és pénteken kellett homíliás istentiszteletet tartani.¹⁹ (Az Erdélyi Református Egyház gyülekezeteiben is szerdán és pénteken délelőtt hangzott el igehirdetés.²⁰) Az viszont figyelemre méltó, hogy néhány marginália nemcsak hétköznapi délelőtti, hanem délutáni homíliás istentiszteletet is említ.

Pesthi Sámuel textusválasztásairól elmondhatjuk, hogy – Gwalther és más svájci reformátorok nyomán – leggyakrabban a lectio continua gyakorlatát követte, három apostoli levelet vagy annak valamely összefüggő szakaszát folyamatosan végigmagyarázta. 1698 októberétől 1700 márciusáig a Római levélről prédikált. A sorozat végéhez érve a következőt jegyezte a kötetbe: *Ego Samuel Pesthi, minister Verbi divini apud KisSárosienses per spatium tium ferme annorum hanc D[ivi] Pauli Ap[osto]li Epistolam post D[ominum] Rod[olphum] Gualtherum in Cœtu Christi Domini enodavi*. 1700 májusától 1701 áprilisáig a Zsidókhoz írott levelet magyarázta, a végére pedig következő szöveget írta: *Concludo Conciones Profestiles cu[m] bono Deo jam S[ancti] Georgii dies adest*. 1714 szeptembere és novembere között pedig az Efézusbellekhez írott levél első részéről prédikált. A szolgálatok helyszínét (KisSáros) mindössze hét alkalommal tüntette fel.

¹⁹ Philipp MELANCHTHON, *Unterricht der Visitatoren an die Pfarrerherren im Kurfürstenthum zu Sachsen* (Augsburg: Philipp Ulhart, 1528), G₂–H₁.

²⁰ Legelőször az 1624-es nagyenyedi zsinat említi mint általánosan elfogadott rendet, 1646-ban a XLII. Geleji-kánon pedig rögzítette. BUZOGÁNY Dezső, DÁNÉ Veronka, KOLUMBÁN Vilmos József, Ősz Sándor Előd, SIPOS Gábor, *Erdélyi református zsinatok iratai I. 1591–1715* (Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület, 2016) 60., 210.

Az alábbi táblázatban Pesthi Sámuel igehirdetői szolgálatának keresztmet-szetét ismertetjük. A textus szerint ismert prédikációk időpontját kronológiai sorrendbe szedték, megjelöltük a hét napját is, feltüntettük a textust, illetve Pes-thi további, az igehirdetés körülményeire vonatkozó bejegyzéseit. (Mely nap-szakban mondta, kinek a temetésén hangzott el stb.) A teológiai témájú margi-náliák elemzése szétfeszítené jelen írás kereteit, akár külön kötetet is kitenne. Egyszersmind bátorítjuk a kutatókat azoknak feldolgozására.

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
1.	1695. máj. 24. [pünkösd]	Zsid 13	Kedd	Habui Textum Tertio die Festi.
2.	1697. máj. 26.	Róm 8,26–27	Vasárnap	1697. Maii Festum Pestecostes hora pomerid[iana].
3.	1697. júl. 21.	Zsid 2,12–16	Vasárnap	Tex[tus] Vesp[ertinus]
4.	1697. aug. 4.	Ef 4,11–12	Vasárnap	
5.	1697. nov.	Róm 15,9–12		
6.	1698 –	Gal 5,16–17		
7.	1698. jan. 4.	Róm 11,16	Szombat	Funeris Text[us] Super fun[us] pueruli Johannis Sold.
8.	1698. márc. 11.	Kol 1,1–2	Kedd	
9.	1698. márc. 18.	Kol 1,11	Kedd	
10.	1698. ápr. 26.	2Kor 1,5	Szombat	
11.	1698. máj. 18.	Gal 3,6–7	Vasárnap	Primo die Pentecostes
12.	1698. jún. 22.	Kol 2,3–5	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
13.	1698. aug. 17.	Kol 3,14–15	Vasárnap	Text[us] Vesp[ertinus]
14.	1698. aug. 24.	Kol 3,16–17	Vasárnap	
15.	1698. aug. 31.	Kol 4,1–4	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
16.	1698. szept. 7.	Kol 1,5–6	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
17.	1698. szept. 14.	Gal 5,14	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
18.	1698. szept. 20.	1Kor 10,18–19	Szombat	

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
19.	1698. okt.	Róm 1,1		Sáros. Ego post doctissimum Dominum Gualtherum, Samuel Pesthi demendis deme, addensis addidi in Ecclesia KisSáros unit[aria] in gloriam Dei.
20.	1698. okt. 5.	Gal 5,6	Vasárnap	
21.	1698. okt. 12.	Zsid 10,26–31	Vasárnap	
22.	1698. okt. 24.	Róm 1,6–8	Péntek	Die veneris hora matutina
23.	1698. nov. 2.	Róm 1,14–16	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
24.	1698. nov. 4.	Róm 1,17–18	Kedd	
25.	1698. nov. 9.	Róm 1,22–27	Vasárnap	
26.	1698. nov. 11.	Róm 2,1–5	Kedd	
27.	1698. nov. 14.	Róm 2,6–11	Péntek	
28.	1698. nov. 23.	Róm 2,25–27	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
29.	1698. nov. 25.	Róm 2,28–29	Kedd	
30.	1698. nov. 30.	1Tim 1,15–17	Vasárnap	T[extus] V[espertinus] I. Adventu[s]
31.	1698. dec. 5.	Róm 3,9–18	Péntek	
32.	1698. dec. 14.	Róm 3,23–26	Vasárnap	
33.	1698. dec. 14.	Róm 3,27–31	Vasárnap	Adv[entus] III.
34.	1699. jan. 4.	Róm 4,11–12	Vasárnap	
35.	1699. jan. 9.	Róm 4,13–17	Péntek	
36.	1699. jan. 12.	Róm 4,6–10	Hétfő	
37.	1699. jan. 23.	Róm 5,6–11	Péntek	
38.	1699. jan. 25.	1Tim 5,18	Vasárnap	
39.	1699. jan. 25.	Róm 5,12–14	Vasárnap	
40.	1699. jan. 30.	Róm 5,18–21	Péntek	
41.	1699. febr. 2.	Róm 4,23–25	Hétfő	
42.	1699. febr. 3.	Róm 6,5–7	Kedd	
43.	1699. febr. 6.	Róm 6,8–11	Péntek	
44.	1699. febr. 8.	Róm 6,12–14	Vasárnap	Hora vesp[ertina]
45.	1699. febr. 10.	Róm 6,15–18	Kedd	
46.	1699. febr. 13.	Róm 6,19–20	Péntek	

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
47.	1699. febr. 15.	Róm 6,21	Vasárnap	Hora vesp[ertina]
48.	1699. febr. 17.	Róm 6,22–23.	Kedd	
49.	1699. febr. 20.	Róm 7,1–4	Péntek	
50.	1699. febr. 22.	Róm 7,5–6	Vasárnap	
51.	1699. febr. 24.	Róm 7,7–12	Kedd	
52.	1699. márc. 6.	Róm 8,1–2	Péntek	
53.	1699. márc. 8.	Róm. 8,3–4	Vasárnap	
54.	1699. márc. 10.	Róm 8,5–8	Kedd	
A 10 Martii ad 23 lecto fixi jactum.				
55.	1699. márc. 27.	Róm 8,9–11	Péntek	
56.	1699. márc. 31.	Róm 8,12–14	Kedd	
57.	1699. ápr. 3.	Róm 8,15–16	Péntek	
58.	1699. ápr. 7.	Róm 8,17–18	Kedd	
59.	1699. ápr. 10.	Róm 8,19–22	Péntek	
60.	1699. ápr. 12. [virágvasárnap]	1Kor 13,1	Vasárnap	
61.	1699. máj. 3.	Róm 8,28	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
62.	1699. máj. 10.	Róm 8,29–30	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
63.	1699. máj. 17.	Róm 8,37–38	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
64.	1699. máj. 24.	Róm 9,1–3	Vasárnap	
65.	1699. máj. 31.	Róm 9,4–5	Vasárnap	T[extus] V[espertinus] KisSáros P. S.
66.	1699. jún. 7. [pünkösöd]	1Kor 11,27	Vasárnap	Occasione Distribuendæ Coenæ Dominicæ
67.	1699. jún. 9.	1Kor 12,4–7	Kedd	T[extus] M[atutinus] Fest[um] Pente[costale]
68.	1699. jún. 9.	1Kor 12,8–11	Kedd	T[extus] V[espertinus]
69.	1699. jún. 14.	Róm 9,6–9	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
70.	1699. jún. 28.	Róm 9,10–13	Vasárnap	
71.	1699. júl. 5.	Róm 9,14–16	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
72.	1699. júl. 26.	Róm 9,19–21	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
73.	1699. aug. 9.	Róm 9,24–29	Vasárnap	
74.	1699. aug. 16.	Róm 9,30–33	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
75.	1699. aug. 30.	Róm 10,1–3	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
76.	1699. szept. 6.	Róm 10,4–8	Vasárnap	T[extus] Vesp[ertinus]

Sor- szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
77.	1699. szept. 13.	Róm 10,11–13	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
78.	1699. szept. 13.	Róm 10,14–15	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
79.	1699. szept. 20.	Róm 10,16–17	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
80.	1699. szept. 22.	Róm 10,18–21	Kedd	T[extus] V[espertinus]
81.	1699. szept. 27.	1Kor 11,29	Szombat	Occas[ione] Coenæ distrib[utionis]
82.	1699. okt. 4.	Róm 11,1–5	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
83.	1699. okt. 11.	Róm 11,6–10	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
84.	1699. okt. 13.	Róm 11,11	Kedd	Dies Martis
85.	1699. okt. 18.	1Thessz 5,1–3	Vasárnap	
86.	1699. okt. 18.	Róm 11,12–14	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
87.	1699. okt. 20.	Róm 11,19–21	Kedd	T[extus] M[atutinus]
88.	1699. okt. 25.	Róm 11,22–24	Vasárnap	T[extus] Vespertinus
89.	1699. okt. 27.	Róm 11,25–27	Kedd	T[extus] M[atutinus]
90.	1699. okt. 30.	Róm 11,28–32	Péntek	
91.	1699. nov. 1.	Róm 11,33–36	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
92.	1699. nov. 3.	Róm 12,1	Kedd	
93.	1699. nov. 6.	Róm 12,2	Péntek	T[extus] M[atutinus]
94.	1699. nov. 8.	2Tim 4,1–5	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
95.	1699. nov. 8.	Róm 12,3	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
96.	1699. nov. 13.	Róm 12,4–6	Péntek	
97.	1699. nov. 14.	1Kor 7,12–14	Szombat	Occasione Matr[imonii] Calvinistæ Johannis Jeremias nec non Annæ Kendi unitt[ariæ]
98.	1699. nov. 17.	Róm 12,8	Kedd	
99.	1699. nov. 20.	Róm 12,9	Péntek	
100.	1699. nov. 27.	Róm 12,10–11	Péntek	
101.	1699. dec. 4.	Róm 12,12	Péntek	
102.	1699. dec. 6.	Róm 12,19–21	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
103.	1699. dec. 8.	Róm 13,1	Kedd	
104.	1699. dec. 11.	Róm 13,1–2	Péntek	II. Advent[us] [advent második vasárnapja 1699-ben december 6-ra esett.]

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
105.	1699. dec. 13.	Róm 13,3–4	Vasárnap	III. Advent[us] T[extus] M[atutinus] KisSáros
106.	1699. dec. 15.	Róm 13,5–7	Kedd	T[extus] M[atutinus]
107.	1699. dec. 18.	Róm 13,8–10	Péntek	
108.	1699. dec. 25.	1Jn 4,9–10	Péntek	In festo Nativitatis in distributione Coenæ Dominicæ
109.	1700. jan. 5.	Róm 13,11–14	Kedd	T[extus] Matut[inus]
110.	1700. jan. 12.	Róm 14,1–4	Kedd	
111.	1700. jan. 16.	Róm 14,5–6	Szombat	
112.	1700. jan. 21.	Róm 14,10–13	Péntek	
113.	1700. jan. 26.	Róm 14,14–16	Kedd	
114.	1700. jan. 29.	Róm 14,16–18	Péntek	
115.	1700. jan. 31.	Róm 14,19–20	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
116.	1700. febr. 2.	Róm 14,20–23	Kedd	
117.	1700. febr. 12.	Róm 15,1–3	Péntek	
118.	1700. febr. 16.	Róm 15,4	Kedd	
119.	1700. febr. 19.	Róm 15,5–6	Péntek	
120.	1700. febr. 26.	Róm 15,7–9	Péntek	
121.	1700. febr. 28.	Róm 15,9–12	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
122.	1700. márc. 7.	Róm 15,13	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
123.	1700. márc. 9.	Róm 15,14–16	Kedd	
124.	1700. márc. 12.	Róm 15,17–21	Péntek	
125.	1700. márc. 14.	Róm 15,22–27	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
126.	1700. márc. 16.	Róm 15,28–33	Kedd	
127.	1700. márc. 19.	Róm 16,1–5	Péntek	
128.	1700. márc. 21.	Róm 16,5–7	Vasárnap	
129.	1700. márc. 23.	Róm 16,17–18	Kedd	
130.	1700. márc. 26.	Róm 16,19–22	Péntek	
131.	1700. márc. 28.	Róm 16,23–27	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
132.	1700. ápr. 13. [húsvét III.]	Kol 3,16–17	Kedd	T[extus] M[atutinus] Occasione festum: ebrietas, comitiis, satyris, effusione comparentium per iuventutem.
133.	1700. ápr. 25.	Fil 2,9–11	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
134.	1700. máj. 9.	Zsid 1,1	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
135.	1700. máj. 23.	Zsid 5,1–3	Vasárnap	Post Ascensio[nem] T[extus] V[espertinus]
136.	1700. máj. 31.	1Kor 3,16–17	Hétfő	Festum Pentecos[tale], secundo die, T[extus] Matutin[us]
137.	1700. máj. 31.	1Kor 12,8–11	Hétfő	T[extus] V[espertinus] Secundo Die Pent[ecostes]
138.	1700. jún. 6.	Zsid 1,2–4	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
139.	1700. jún. 13.	Zsid 1,6. 7. 14.	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
140.	1700. jún. 27.	Zsid 2,1–7	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
141.	1700. júl. 4.	Zsid 2,8–9	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
142.	1700. júl. 11.	Zsid 2,10–11	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
143.	1700. júl. 18.	Zsid 2,17–18	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
144.	1700. júl. 25.	Zsid 3,1–6	Vasárnap	Die Dominico T[extus] V[espertinus]
145.	1700. aug. 15.	Zsid 3,7–19	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
146.	1700. aug. 22.	Zsid 4,12–13	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
147.	1700. aug. 29.	2Tim 3,6–9	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
148.	1700. szept. 5.	Zsid 6,4–10	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
149.	1700. szept. 12.	Zsid 6,11–15	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
150.	1700. szept. 19.	Zsid 6,16–20	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
151.	1700. okt. 3.	Zsid 7,1–3	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
152.	1700. okt. 31.	1Tim 1,18–20	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
153.	1700. nov. 9.	Zsid 9,1–5	Kedd	T[extus] M[atutinus]
154.	1700. nov. 12.	Zsid 9,6–12	Péntek	Profesto Die Veneris
155.	1700. nov. 14.	Zsid 9,13–22	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
156.	1700. nov. 16.	Zsid 9,23–28	Kedd	T[extus] M[atutinus]
157.	1700. nov. 19.	Zsid 10,1–10	Péntek	T[extus] M[atutinus]
158.	1700. nov. 21.	Gal 4,16–17	Vasárnap	T[extus] V[espertinus] Occasione ministror[um] etc. 8681
159.	1700. nov. 23.	1Kor 4,9–13	Kedd	T[extus] M[atutinus] Occasione deplorandæ sortis pastor[um].
160.	1700. nov. 26.	Zsid 10,11–18	Péntek	
161.	1700. dec. 3.	Zsid 10,19–25	Péntek	T[extus] M[atutinus]
162.	1700. dec. 7.	Zsid 10,31–34	Kedd	T[extus] M[atutinus]
163.	1700. dec. 10.	Zsid 10,35–39	Péntek	T[extus] M[atutinus] Die Ven[eris]
164.	1700. dec. 12.	Zsid 11,1	Vasárnap	III. Adv[entu] T[extus] V[espertinus]
165.	1700. dec. 14.	Zsid 11,2–4	Kedd	
166.	1700. dec. 17.	Zsid 11,7	Péntek	T[extus] M[atutinus]
167.	1700. dec. 19.	Zsid 11,5–6	Vasárnap	IV. Adv[entus] T[extus] V[espertinus]
168.	1701	1Kor 13,4		T[extus] V[espertinus] hora pomeridiana
169.	1701 16. [!]	1Jn 4,16		T[extus] M[atutinus]
170.	1701. jan. 9.	Zsid 11,7	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
171.	1701. jan. 11.	Zsid 11,8–9	Kedd	T[extus] M[atutinus]
172.	1701. jan. 14.	Zsid 11,11–12	Péntek	T[extus] M[atutinus]
173.	1701. jan. 18.	Zsid 11,13	Kedd	T[extus] M[atutinus]
174.	1701. jan. 21.	Zsid 11,14–16	Péntek	T[extus] M[atutinus]
175.	1701. jan. 23.	1Jn 2,1	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
176.	1701. jan. 23.	Zsid 11,17–19	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
177.	1701. jan. 28.	Zsid 11,20–22	Péntek	T[extus] M[atutinus]
178.	1701. febr. 1.	Zsid 11,23–26	Kedd	T[extus] M[atutinus]
179.	1701. febr. 4.	Zsid 11,27–30	Péntek	T[extus] M[atutinus]
180.	1701. febr. 20.	Gal 6,1	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
181.	1701. febr. 25.	Gal 6,2	Péntek	T[extus] M[atutinus]
182.	1701. febr. 27.	1Jn 5,16–17	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
183.	1701. febr. 27.	Gal 6,3–5	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
184.	1701. márc. 6.	1Jn 5,20	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
185.	1701. márc. 20. [virágvasárnap]	1Kor 5,7–8	Vasárnap	T[extus] M[atutinus] Præparatoria ad Coenam Domi[ni]cam
186.	1701. ápr. 3.	Fil 3,19–21	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
187.	1701. ápr. 19.	Zsid 13,18–25	Kedd	T[extus] M[atutinus] Concludo Conciones Profestiles cu[m] bono Deo jam S[ancti] Georgii dies adest.
188.	1701. ápr. 24.	Ef 5,1–4	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
189.	1701. máj. 1.	Ef 4,7–10	Vasárnap	T[extus] V[espertinus] Occasione Ascension[is]
190.	1701. máj. 8.	Kol 3,1–4	Vasárnap	T[extus] V[espertinus] Occasione Ascensionis Christi Domini
191.	1701. máj. 16.	1Kor 2,10–11	Hétfő	T[extus] V[espertinus] Fest[um] Pentecost[ale]
192.	1701. máj 17.	1Kor 6,11	Kedd	T[extus] M[atutinus] Tertio die Fest[i] Pentec[ostalis]
193.	1701. máj. 18.	1Kor 2,12–13	Szerda	Ultimo die Fest[i] Pentecost[alis]
194.	1701. jún. 26.	Zsid 8,6–7	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
195.	1701. júl. 3.	1Jn 5,6–9	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
196.	1701. júl. 17.	Zsid 5,4–13	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
197.	1701. júl. 17.	Zsid 7,20–24	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
198.	1701. júl. 30.	1Kor 9,8–11	Szombat	T[extus] V[espertinus]
199.	1701. aug. 7.	2Kor 4,5–6	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
200.	1701. aug. 14.	2Kor 5,19–21	Vasárnap	
201.	1701. aug. 14.	Zsid 7,25–28	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
202.	1701. aug. 21.	Róm 5,6–11	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
203.	1701. aug. 28.	Gal 3,13–14	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
204.	1701. aug. 28.	Ef 2,4–10	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
205.	1701. okt. 2.	Kol 1,15–17	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
206.	1701. okt. 2.	Ef 6,10–17	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
207.	1701. okt. 9.	1Kor 15,24–26	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
208.	1701. nov. 13.	1Kor 13,5–6	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
209.	1701. nov. 20.	1Kor 13,7	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
210.	1701. nov. 22.	2Kor 1,3–4	Kedd	Die Martis
211.	1701. nov. 27.	1Kor 13,8–10	Vasárnap	I. Adv[entus] T[extus] V[espertinus]
212.	1701. dec. 11.	2Kor 1,6–7	Vasárnap	III. Adv[entus] T[extus] V[espertinus]
213.	1702. jan. 10.	Ef 4,29–32	Kedd	T[extus] M[atutinus] die Martis
214.	1702. jan. 13.	Fil 1,27–30	Péntek	T[extus] M[atutinus] die Veneris
215.	1702. febr. 5.	2Kor 2,15–17	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
216.	1702. febr. 12.	2Kor 4,8–9	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
217.	1702. febr. 21.	2Kor 4,16–18	Kedd	T[extus] M[atutinus] Die Martis
218.	1702. febr. 26.	2Kor 5,1	Vasárnap	T[extus] V[espertinus] Die Domini
219.	1702. febr. 28.	2Kor 5,3–4	Kedd	T[extus] M[atutinus] Carnis privi[!] die.
220.	1702. márc. 3.	2Kor 5,6–7	Péntek	T[extus] M[atutinus]
221.	1702. márc. 7.	2Kor 5,8–10	Kedd	T[extus] M[atutinus] Die Martis
222.	1702. márc. 10.	2Kor 5,12–13	Péntek	T[extus] M[atutinus] Die Veneris
223.	1702. ápr. 30.	Róm 6,1–4	Vasárnap	
224.	1702. máj. 7.	Ef 6,1–3	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
225.	1702. jún. 4. [pünkösöd]	1Kor 6,18–20	Vasárnap	T[extus] V[espertinus] primo die Festi
226.	1702. júl. 18.	Ef 5,1–4	Kedd	T[extus] V[espertinus]
227.	1702. okt. 22.	Gal 5,7–9	Vasárnap	

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
228.	1702. okt. 24.	Kol 3,16–17	Kedd	T[extus] M[atutinus] Occasione Concion[um] Profestil[ium]
229.	1702. dec. 25.	Gal 4,4–5	Hétfő	T[extus] M[atutinus] Primo die Festi
230.	1703. máj. 27. [pünkösöd]	1Jn 2,1	Vasárnap	Occasione Distribu... Conenæ Dominicæ
231.	1703. máj. 28.	1Kor 12,4–7	Hétfő	2-da die Festi Pentecostalis
232.	1703. jún. 3.	1Kor 12,8–11	Vasárnap	T[extus] M[atutinus] Trinitas
233.	1703. jún. 17.	1Tim 2,3	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
234.	1703. szept. 23.	2Tim 4,1–2	Vasárnap	T[extus] M[atutinus] Occasione distribuendæ Coenæ Dominicæ Parænesis, Diei Michælis.
235.	1703. okt. 30.	Ef 1,5–7	Kedd	T[extus] M[atutinus] Die Martis
236.	1703. nov. 2.	Ef 1,8–10	Péntek	Die Veneris
237.	1703. nov. 6.	Ef 1,11–14	Kedd	T[extus] M[atutinus] Die Martis
238.	1703. nov. 9.	Ef 1,11–14	Péntek	T[extus] M[atutinus] Die Veneris
239.	1704. jan. 1.	Ef 6,5–9	Kedd	T[extus] V[espertinus] Occasio[n]e servor[um] condicendorum.
240.	1704. szept. 22.	1Kor 10,20–22	Hétfő	Occasione Coenæ distr[ibutionis] Domi[ni] c[æ] T[extus] Matutinus in KisSáros bellico tumultu.

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
241.	1705. máj. 31.	1Kor 11,23–25	Vasárnap	T[extus] M[atutinus] Primo die Festi Pentecost[alis] In distrib[utione] Coenæ Dominicæ.
242.	1705. jún. 1.	Ef 4,1–3	Hétfő	T[extus] V[espertinus] 2-do die Festi Pentecot[alis]
243.	1705. jún. 2.	Ef 4,4–6	Kedd	T[extus] M[atutinus] 3-tio die Festi Pentecost[alis]
244.	1705. jún. 2.	Ef 4,7	Kedd	T[extus] V[espertinus] Clausula Festi Pentec[ostalis] tertio die.
245.	1705. okt. 18.	Gal 5,24–25	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
246.	1705. okt. 25.	Gal 5,15	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
247.	1705. okt. 27.	1Thessz 1,1	Kedd	
248.	1706. febr. 9.	1Jn 5,6	Kedd	Die Martis
249.	1706. márc. 5.	1Kor 15,20–23	Péntek	T[extus] F[unebris] Super Filium Gabrielis Pete, Kis Sáros
250.	1706. jún. 4.	2Tim 4,9–21	Péntek	T[extus] V[espertinus]
251.	1706. szept. 26.	1Kor 11,26	Vasárnap	In festo S[ancti] Michaelis in distrib[utione] Coenæ Dominicæ
252.	1707. márc. 14.	1Jn 2,12–14	Hétfő	Super obitum Martini Agoston nunc ad nostram Religionem conversi.
253.	1707. ápr. 17. [húsvét]	Zsid 12,12–14	Vasárnap	Parænesis ad Coen[am] Dominic[am]
254.	1707. jún. 5.	Kol 3,1–4	Vasárnap	T[extus] M[atutinus] Parænesis ad Eucharistiam.
255.	1707. jún. 12.	1Jn 4,9–10	Vasárnap	Fest[um] Pentec[ostale] Distrib[utio] Coen[æ]

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
256.	1707. júl. 1.	Zsid 4,12–13	Péntek	T[extus] V[espertinus]
257.	1707. dec. 11.	1Tim 5,4–8	Vasárnap	III Adv[entus] T[extus] V[espertinus] et Fun[ebris] super obitum Foeminæ viduæ honestissimæ piæ etc.
258.	1708. jan. 1.	Ef 4,22	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
259.	1708. dec. 16.	Ef 4,25–26	Vasárnap	III. Adv[entus] Parænesis ad Coenam Domini
260.	1709. dec. 25.	1Jn 3,7–10a	Szerda	In distributione Coenæ Dominicæ in Festo Nativitatis
261.	1710. márc. 4. [húshagyókedd]	1Kor 10,31–32	Kedd	T[extus] M[atutinus]
262.	1710. márc. 29.	1Tim 5,1–3	Szombat	T[extus] Fun[ebris]
263.	1710. ápr. 13.	1Kor 11,30–35	Vasárnap	T[extus] Mat[utinus] Præparatio ad Coenam Domini
264.	1710. máj.	1Thessz 5,23–18		
265.	1710. jún. 9. [pünkösöd]	1Kor 6,18–20	Hétfő	T[extus] V[espertinus] Secundo d[ie] F[esti]
266.	1710. szept. 28.	1Kor 11,23–25	Vasárnap	
267.	1711. márc. 15.	Gal 6,2	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
268.	1711. jún. 2.	Kol 3,1–4	Kedd	T[extus] V[espertinus]
269.	1711. aug. 9.	1Jn 19	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
270.	1711. nov. 29.	1Thessz 5,1–3	Vasárnap	T[extus] M[atutinus] I. Adven[tus]
271.	1711. nov. 29.	1Thessz 5,4–7	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
272.	1712. ápr. 18.	1Kor 15,8–11	Hétfő	in KisSáros Occasione abortivi menti [...]

Sor- szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
273.	1713. máj. 14. (nr. 8733) –	1Tim 2,1–2	Vasárnap	T[extus] M[atutinus] Occasione restaurandi Regni Trasylvanici; Novus Rex novi Majestates et Consilarii et pro parte Nostra Unitarior[um].
274.	1713. jún. 13.	1Tim 2,5–8	Kedd	T[extus] V[espertinus]
275.	1713. aug. 27.	1Tim 1,18–20	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
276.	1713. aug. 27.	1Tim 1,12–14	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
277.	1713. okt. 15.	Zsid 11,8–10	Vasárnap	T[extus] M[atutinus] Die Dom[inico]
278.	1714. ápr. 1.	1Kor 10,14–17	Vasárnap	Distributione Eucharistiæ Pascae
279.	1714. máj. 20.	1Jn 4,9–10	Vasárnap	Fest[um] Pent[ecostale] Distr[ibutione] Coenæ
280.	1714. máj. 22.	Gal 3,6–7	Kedd	Fest[i] Pent[ecostalis] tertio die
281.	1714. jún.	Zsid 1,1		T[extus] M[atutinus]
282.	1714. jún.	Gal 3,19		
283.	1714. aug. 20.	1Thessz 2,13	Hétfő	T[extus] V[espertinus]
284.	1714. aug. 26.	2Tim 1,8–10	Vasárnap	T[extus] M[atutinus]
285.	1714. aug. 27.	Fil 1,3–6	Hétfő	T[extus] V[espertinus]
286.	1714. szept. 29.	1Kor 11,30–35	Szombat	F[estum] S[ancti] Mich[ælis]
287.	1714. szept. 29.	1Jn 2,2	Szombat	In Festo D. Mich[ælis] in Distributione Coenæ Dominicæ
288.	1714. szept. 30.	Ef 1,1–4	Vasárnap	I[n] n[omine] d[omini] [!] hanc divinam epistolam habui in concionibus profestibus explicare auditoribusin ecclesia KisSárosiana.
289.	1714. szept. 30.	Ef 1,5–7	Vasárnap	
290.	1714. okt. 5.	Ef 1,8–10	Péntek	

Sor-szám	Dátum	Textus	Nap	Bejegyzés
291.	1714. okt. 9.	1Tim 1,15–17	Kedd	T[extus] V[espertinus]
292.	1714. okt. 14.	Ef 1,13–14	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
293.	1714 okt. 16.	1Jn 4,13–14	Kedd	T[extus] M[atutinus]
294.	1714. okt. 19.	Ef 1,15–16	Kedd	Veneris
295.	1714. nov. 9.	Ef 1,18	Kedd	Veneris
296.	1714. nov. 24.	Ef 1,22–23	Szombat	Veneris [Valószínűleg elírta a dátumot, ugyanis 1714. november 24-e abban az évben szombat- ra esett.]
297.	1715. ápr. 21.	Róm 5,1–4	Vasárnap	
298.	1715. ápr. 21.	1Jn 4,9–10	Vasárnap	Pascha
299.	1716. jan. 12.	Ef 6,5–9	Vasárnap	T[extus] V[espertinus]
300.	1716. jún. 1.	Róm 8,15–16	Hétfő	2-do die [Pentecostes]